

Tidskrift för **KRIMINALVÅRD**

Nummer 1 • 2018 • Årgång 73

Brott och straff och valår

- Vad säger partierna?

Kommunikation och kriminalvård

- Intervju med en kommunikationschef

Från projekt till en del i verksamheten

- Insatser i Kriminalvården för nyanlända

Arbete med integration i Kriminalvården

Lekmän - inte bara övervakare

Tidskrift för debatt om human kriminalvård

Grundad 1946 av Svenska Fångvårdssällskapet

Utkommer med fyra nummer per år.

- 3** Redaktören har ordet
- 4** Brott och straff och valår – vad säger partierna?
- 12** Kommunikation och kriminalvård
- 15** Insatser i Kriminalvården för nyanlända
- 19** Arbete med integration i Kriminalvården
- 22** Lekmän inte bara övervakare
- 24** CEP-EuroPris workshop on “Mental health in prison and prison”
- 25** Brottsligheten 2017
- 27** JO:s iakttagelse
- 29** Saxat ur Kriminologiposten

Tidskrift för **KRIMINALVÅRD**

NR 1 • 2018 • ÅRGÅNG 73

REDAKTIONENS ADRESS

Tidskrift för Kriminalvård
c/o E Maltinger, Blekingegatan 15 F
118 56 STOCKHOLM
Lars Metelius, ansvarig utgivare

REDAKTION

Thomas Ekbohm, redaktör
0708-180544 • redaktion@tfkriminalvard.org

HEMSIDA

www.tfkriminalvard.org

REDIGERING

Frans Schlyter
webbredaktion@tfkriminalvard.org

Manusstopp: nr 2 • 2018 är 1 maj, 2018

Tidskriften utkommer med 4 nummer per år.
Prenumerationspris 200 kr per år.
Medlemskap privatpersoner inkl. **TfK** 150 kr per år.
Prenumeration och registerförändringar på
www.tfkriminalvard.org/prenumeration

Postgiro: 298060-5

Tryckeri: www.myran.biz
ISSN 0040-6821

Tidskrift för Kriminalvård utges sedan 1946 med Svenska Fångvårdssällskapet som ägare. Åsikter och idéer som framförs i signerade artiklar eller i intervjuer står helt för artikelförfattarens eller den intervjuades räkning.

Redaktören har ordet

Temat i detta nummer kan sägas vara kommunikation. Det är valår och partierna kommunicerar ut sina åsikter på olika sätt. Vi valde att ställa konkreta frågor till partierna och därmed kunna kommunicera deras syn på kriminalvård och kriminalpolitik till er läsare.

Nyanlända slussas just nu in på olika sätt i kriminalvårdsjobb. Det blir då viktigt att kommunicera till dem om kriminalvårdens syn på brott och straff. Det är också viktigt att kommunicera till kriminalvårdare hur de nyanlända ser på t ex individ och familj och få dem att förstå att den svenska individualismen är sällsynt unik om man ser det internationellt.

Vi får i detta nummer inblick i Kriminalvårdens projekt för nyanlända.

Här ges också en bild av hur Kriminalvården arbetar med kommunikation internt och externt. Det är förstås mycket viktigt att alla medarbetare får en löpande information om all verksamheten inom myndigheten och att chefer och andra kriminalvårdare hjälps åt att ge en sann bild av dagens kriminalvård.

I en artikel lyfts lekmanövervakarens viktiga roll att vara kommunikatör i samhället för klienten och att bidra på olika sätt till att klient och samhällets olika aktörer kan kommunicera fram en roll som respekteras av medborgarna.

Kriminalvårdare kan kommunicera med omvärlden genom att delta i konferenser och berätta om vad som händer i Sverige. Och samtidigt inhämta hem verksamhetsidéer till gagn för oss. Vi får en rapport från en konferens i Irland.

Slutligen väljer vi att kommunicera till er läsare om brottsstatistiken från 2017 och om några inspektionsiakttagelser från JO.

Trevlig läsning!

Thomas Ekbom

Thomas Ekbom
redaktion@tfkriminalvard.org

Brott och straff och valår – vad säger partierna?

Thomas Ekbohm skickade ut frågor till dem

Socialdemokraterna

1. Vilka brottsförebyggande insatser är särskilt viktiga framöver?

För att bekämpa brottsligheten krävs många olika insatser, på många olika områden. Det handlar bland annat om fler och närvarande poliser med högt förtroende i de områden de arbetar, väl avvägda straff, en kriminalvård som bidrar till så låg återfallsfrekvens som möjligt, bra skolor, möjlighet att kunna arbeta, bra fritidsverksamhet som är öppen för alla. Det krävs också samverkan mellan ett stort antal myndigheter men också en ideell sektor som ges möjlighet att bidra på ett bra sätt.

2. Vill ni skärpa eller sänka straffen, se nya påföljder eller skapa nya inriktningar på åtgärder efter brott?

För en del brott behöver straffen skärpas. Det handlar bland annat om vissa narkotikabrott och vapenbrott. Årminstone när det gäller unga vuxna behövs ytterligare påföljder. Ett antal förslag finns i den så kallade påföljdsutredningen finns ett antal förslag som nu bereds.

3. Hur ska Kriminalvården helst arbeta i framtiden? Hur bör innehåll i anstalt och frivård se ut?

Kriminalvården ska bidra till att brottsligheten minskar och att människors trygghet ökar. Det återfallsförebyggande arbetet, genom behandlingsprogram, arbete och skolgång, är viktigt för att minska återfallen i brott. Behandlingsprogrammen ska bygga på metoder som man via forskning vet fungerar.

4. Vilken roll ska lekmännen ha i en framtida Kriminalvård?

De ideella krafterna bidrar på ett värdefullt sätt till kriminalvårdens verksamhet, såväl under tiden på anstalt som efter frigivning. Lekmännen kan många gånger tillföra ett perspektiv och en verksamhet som väl kompletterar myndighetens insatser.

Miljöpartiet

1. Vilka brottsförebyggande insatser är särskilt viktiga framöver?

Brottsförebyggande insatser ska baseras insatser på forskning och beprövad erfarenhet. Resurser ska satsas på sådant som faktiskt funkar.

Det innebär att Miljöpartiet vill både satsa på förebyggande åtgärder som kameraövervakning, lokalpolis (inom ramen för polisreformen) och tydliga straffsatser. Det skall inte löna sig att begå brott.

Sedan är det området som är utan jämförelse viktigast att satsa långsiktigt på enligt just forskning är skolan och förebyggande åtgärder i tidig ålder för att förhindra att ungdomar hamnar på den brottsliga banan

2. Vill ni skärpa eller sänka straffen, se nya påföljder eller skapa nya inriktningar på åtgärder efter brott?

Miljöpartiet har inte en principiell inställning till hårdare eller lägre straff. Valet av påföljd ska avgöras utifrån vad som är effektivt och samhällsekonomiskt. Även här är forskning och beprövad erfarenhet en ledstjärna. Till exempel har vi nyligen föreslagit höjda straff för vapenbrott och diskuterar samma sak när det gäller sexualförbrytare. Men vi tror inte på höjda straff som en generell åtgärd för att lösa problemet med ökade brott. Det är en onyanserad syn på brottslighet.

Polisens möjlighet till att effektivt agera vid olika typer av brott bör också tas hänsyn till när påföljder lagstiftas. Den straffskärpning som S/MP regeringen föreslagit gällande skärpta straff för olovlig hantering handgranater och andra explosiva varor innebär att beslut om häktning alltid måste fattas vid ett gripande av en person som på

sannolika skäl är misstänkt för ett sådant brott. På så sätt kan polisen kraftfullare agera mot organiserad brottslighet, genom att snabbt få bort personer som går med skarp-laddade vapen från gatan.

Vi efterfrågar tydlighet - det ska finnas ett logiskt samband mellan brott och straff. Tex är de föreslagna ändringarna gällande fotboja för personer som upprepade gånger brutit mot kontaktförbud ett exempel på en bra lagstiftning där en del av påföljden kopplas till brottet och är ett led i att förebygga nya brott av samma slag.

3. Hur ska Kriminalvården helst arbeta i framtiden? Hur bör innehåll i anstalt och frivård se ut?

Kriminalvården på god väg, vilket märks framförallt på sänkt återfallsfrekvensen på senaste år. Allt färre av de klienter som lämnar Kriminalvården återfaller i brott. Sedan 2000-talets början har återfallen minskat med cirka 10 procentenheter. Den främsta målsättningen för Kriminalvården är och ska fortsättningsvis vara att förebygga återfall. När en person väl är dömd utgör inte straffet prioritet utan att försöka bygga upp ett liv utan kriminalitet. Det tjänar både individen och samhället på.

4. Vilken roll ska lekmännen ha i en framtida Kriminalvård?

Enligt Brå:s utvärdering från 2012 av lekmän i frivården saknas forskning gällande lekmanövervakningens brottsförebyggande effekter på lång sikt. I samma studie uppger dock två tredjedelar av de tillfrågade klienterna att övervakarna haft en stor eller ganska stor betydelse för att förhindra att klienterna återföll i brott och missbruk under övervakningstiden. Lekmannamedverkan inom kriminalvården innebär också

vinster genom att medborgarna blir delaktiga och får insikt i hur rättsväsendet fungerar. Detta är såklart viktiga och positiva konsekvenser av lekmännens roll. Samtidigt är det viktigt att lekmännen har utbildning, stöd och tillsyn, något som också efterfrågats i BRÅ:s rapport. Så Kriminalvården ska även fortsättningsvis använda sig av lekmän, men det vore bra om de fick mer stöd och mer forskning gjordes gällande de långsiktiga effekterna.

Vänsterpartiet

1. Vilka brottsförebyggande insatser är särskilt viktiga framöver?

Det brottsförebyggande arbetet är ett långsiktigt arbete som kräver en helhetssyn. Grundförutsättningarna för att kunna förebygga brott är en stark välfärd med en god välfungerande omsorg och skola samt tillgång till arbete och bostäder. Även människors tillgång till kultur, idrott och meningsfull fritidssysselsättning är en viktig faktor. Utjämnade sociala och ekonomiska skillnader. Vänsterpartiet vill stärka de lokala brottsförebyggande rådens arbete genom ökat ekonomiskt stöd och förbättrade villkor, då de är mycket viktiga för att förebygga brott. En viktig uppgift är att stoppa de kriminella nätverken i storstäderna, för att stoppa skjutningar men framförallt för att inte nya ska lockas att rekryteras in i den organiserade brottsligheten. Polisen är en annan viktig del i det brottsförebyggande arbetet. Antalet poliser spelar roll, men det behövs också uppmärksammas hur poliserna arbetar och vilka arbetsuppgifter som är prioriterade.

2. Vill ni skärpa eller sänka straffen, se nya påföljder eller skapa nya inriktningar på åtgärder efter brott?

Rätt val av påföljd är en viktig förutsättning för att Kriminalvårdens arbete ska bli framgångsrikt och att deras resurser används effektivt. Människor som har begått brott är en del av vårt samhälle och ska efter verkställighet återvända till det. Vi är generellt sett skeptiska till att skärpa straffen, då forskningsresultat både i Sverige och i utlandet visar att skärpta straff och längre fängelsestraff är ineffektiva och i liten utsträckning avskräcker människor från att begå brott. Vi vill även avskaffa livstidsstraffet och enbart ha en ordning med tidsbestämda straff. Livstidsstraffet är omodernt och behäftat med flera avgörande nackdelar. Vi är övertygade om att ett straff som redan från början är tidsbestämt ger den dömde bäst förutsättningar att med stöd från kriminalvården förbereda sig för tiden utanför fängelset. Dagens ordning där livstidsdömda inte vet hur länge de kommer att sitta inspärrade gör det svårare för alla inblandade att motivera till rehabilitering och fokusera på ett liv i frihet och fritt från kriminalitet.

Vänsterpartiet är kritiskt till den alltmer utbredda användningen av korta fängelsestraff. Fängelsestraff på mindre än ett år anser vi i regel bör verkställas genom frivård och fotboja. Det finns mycket goda vetenskapliga belägg för att insatser i frihet gör större skillnad och svenskt frivårdssystem räknas till ett av världens mest utvecklade. Straff som verkställs i frivård kan göras längre, vara mer ingripande och utformas mer innehållsrikt och individanpassat. I en anstalt begränsas möjligheterna till eget ansvar, ute i samhället måste den dömde själv klara av sin tillvaro och hantera de risksituationer som tidigare har lett till kriminalitet. Vän-

sterpartiet anser därför att antalet korta fängelsestraff bör minska och att användningen av intensivövervakning med elektronisk kontroll bör utvidgas.

3. Hur ska Kriminalvården helst arbeta i framtiden? Hur bör innehåll i anstalt och frivård se ut?

Kriminalvårdens klienter på både anstalt och inom frivården är till allra största del män. 2016 var 94 procent av de intagna på anstalt män. Det är därför viktigt att Kriminalvården fortsätter och utvecklar sitt arbete kring maskulinitetsnormer och hur stereotypa normer kring manlighet påverkar kriminalitet och risk för att återfalla i brottslighet. Mycket görs redan idag vad det gäller det återfallsförebyggande och rehabiliterande arbetet i stort, men det är ett område som alltid måste fokuseras på och fortsätta att utvecklas inom såväl anstalt som frivård. Arbetet med en ny verkställighetsplan börjar nu implementeras och Vänsterpartiet ser mycket positivt på ett mer aktivt arbete med klienten angående vistelsen på anstalten, behandling och hur livet ska fungera för klienten då anstaltsvistelsen är avslutad.

4. Vilken roll ska lekmännen ha i en framtida Kriminalvård?

Kriminalvården har ansvaret för att arbeta med klientens kriminalitet, vilket ska ske på ett strukturerat och rättssäkert sätt för alla myndighetens klienter. Lekmännen spelar en viktig roll i att kunna stötta klienter på olika områden och kan bidra med andra perspektiv samtidigt som den har möjlighet att göra andra aktiviteter på andra platser än vad en tjänsteman kan. Det är viktigt att stor tydlighet gäller både beträffande lekmanens uppdrag och ansvarsfördelningen mellan myndigheten och lekmännen.

Moderaterna

1. Vilka brottsförebyggande insatser är särskilt viktiga framöver?

Det nya utanförskapet som växer fram drabbar utrikesfödda och unga med svag utbildning särskilt hårt när de inte ges möjlighet till jobb. Här vill Moderaterna se fler tidiga insatser. Vi vill bland annat se fler hembesök och sociala insatsgrupper.

Utöver detta är också en bra skola för alla och goda möjligheter till jobb av största vikt i det brottsförebyggande arbetet. Vi behöver också en närvarande och synlig polis i hela landet.

2. Vill ni skärpa eller sänka straffen, se nya påföljder eller skapa nya inriktningar på åtgärder efter brott?

Idag finns det många brott där straffet inte motsvarar brottets allvar och den kränkning som brottet faktiskt har betytt för den drabbade. Vi vill bland annat skärpa straffen för bostadsinbrott, grova sexuella ofredande, angrepp på blåljuspersonal och för mord.

För unga lagöverträdare ser vi ett stort behov av tidigare och tydligare påföljder. Exempel på detta är omplacering, kontaktskyldighet för unga och helgavskiljning.

3. Hur ska Kriminalvården helst arbeta i framtiden? Hur bör innehåll i anstalt och frivård se ut?

Kriminalvården står inför flera nya utmaningar vad gäller arbetet med innehåll under anstaltsvistelse. Därför vill vi bland annat se förstärkta insatser för jobb, studier och behandling. Här behövs också ett utökat arbete med att upptäcka och motverka våldsbejakande extremism och radikaliserings.

Moderaterna vill utveckla frivården genom att utöka möjligheten att utfärda föreskrifter och stärka kontrollen av den dömda. Brott mot föreskrifterna ska leda till konsekvenser för den dömda.

4. Vilken roll ska lekmännen ha i en framtida Kriminalvård?

Exakt vilken roll lekmännen ska ha är upp till kriminalvården själva att avgöra men Moderaterna tycker att lekmännen kan vara ett viktigt komplement till ordinarie personal. Det är dock viktigt att de personer som har denna roll har ett stort engagemang, förstår vikten av och är lämpliga för uppdraget.

Centerpartiet

1. Vilka brottsförebyggande insatser är särskilt viktiga framöver?

Brottsförebyggande insatser lokalt för att stoppa tillflödet till gängbrottsligheten och insatser för att förebygga radikaliserings på anstalter bör prioriteras. Centerpartiet vill vidare att kommunerna ska ta ett större ansvar för det brottsförebyggande arbetet genom att de involverar fler aktörer och prioriterar förebyggande arbete i skolor, till exempel när det gäller attityden till brott

2. Vill ni skärpa eller sänka straffen, se nya påföljder eller skapa nya inriktningar på åtgärder efter brott?

Centerpartiet vill skärpa straffen när det gäller grova brott och framför allt när det gäller sexualbrott mot barn. Vi ser också vikten av att unga snabbt får en reaktion på sina brott och vill därför införa jourdomstolar så att dessa snabbt kan ställas inför en domare.

3. Hur ska Kriminalvården helst arbeta i framtiden? Hur bör innehåll i anstalt och frivård se ut?

Kriminalvården måste få möjlighet att ytterligare utveckla sin brottsförebyggande och behandlande verksamhet. En av anledningarna till att Centerpartiet vill se högre straff är att ge Kriminalvården en rimlig chans att hinna hjälpa de dömda till ett liv utan brottslighet.

4. Vilken roll ska lekmännen ha i en framtida Kriminalvård?

Lekmannaövervakare kan ha en viktig roll i att hjälpa dömda bort från en kriminell livsstil. Centerpartiet ser positivt på en vidareutveckling av lekmännens roll.

Liberalerna

1. Vilka brottsförebyggande insatser är särskilt viktiga framöver?

En helt avgörande faktor är tidiga insatser till barn och unga i riskzonen. Det handlar dels om socialtjänstens och skolans insatser, dels om rättsväsendets reaktioner. Liberalerna vill att socialtjänsten ska ha bättre befogenheter att sätta in obligatoriska åtgärder till barn och unga i ett tidigt skede, så kallat mellantvång.

Vi vill också att polisen som huvudregel ska utreda även brott som begås av icke straffmyndiga. Straffmyndighetsåldern på 15 år ska inte ändras, men när mycket unga begår brott är det en larmsignal om att något är på väg att gå allvarligt fel och det är då viktigt att klarlägga vad som hänt, så att rätt åtgärder kan sättas in.

En väl fungerande kriminalvård stärker människors möjlighet att utveckla sina egna resurser och skapa ett laglydigt liv. Att få människor att bryta med en kriminell livsstil är därför en av de viktigaste brottsförebyggande uppgifterna.

För att förstärka bredden i det brottsförebyggande arbetet vill Liberalerna också förtydliga kommunernas brottsförebyggande roll i lag, och ändra plan- och bygglagen så att den fysiska planeringen får ett tydligare brottsförebyggande perspektiv.

2. Vill ni skärpa eller sänka straffen, se nya påföljder eller skapa nya inriktningar på åtgärder efter brott?

Skärpta straff är inte den generella lösningen, men för vissa typer av brott behöver straffskalorna höjas för att motsvara brottens allvar. Det gäller t.ex. kvinnofridskränkning, brott med hedersmotiv och särskilt grova smuglingsbrott.

Vi föreslår inga straffsänkningar inom brottsbalkens område, men däremot vill vi slopa vissa speciallagar som har överlevt sig själva. Det är till exempel orimligt att det finns ett krav på danstillstånd i ordningslagen, förenat med hot om fängelse för den som ordnar dans utan tillstånd.

Liberalerna anser att villkorlig frigivning efter två tredjedelar av strafftiden inte ska vara en obligatorisk regel. Villkorlig frigivning ska vara en möjlighet, inte en rättighet.

Vad gäller påföljder ser Liberalerna ett stort behov av nya påföljder för unga gärningsmän, till exempel helgavskiljning.

3. Hur ska Kriminalvården helst arbeta i framtiden? Hur bör innehåll i anstalt och frivård se ut?

Kriminalvårdens roll är dubbel. Dels ska den dömda avtjäna sitt straff, dels ska den som begått brott ges möjligheter och hjälp att komma tillbaka till en vanlig tillvaro utan kriminalitet.

Liberalerna vill att Kriminalvården ska ges bättre förutsättningar att hjälpa den dömda att bryta med en kriminell livsstil, bland annat genom utökade behandlingsprogram för att hantera aggressionsmönster eller bryta med missbruk och bättre möjligheter att lära sig ett yrke eller läsa in grundskole- eller gymnasiekompetens i fängelset. Vi vill även undersöka fler sätt att hitta vägar tillbaka till jobb för personer som brutit med kriminalitet. Liberalerna vill även att det ska finnas en lagreglering av i vilka lägen en arbetsgivare ska kunna begära utdrag ur belastningsregistret av en jobbsökande, så att detta inte sker slentrianmässigt.

4. Vilken roll ska lekmännen ha i en framtida Kriminalvård?

Lekmän spelar en mycket viktig roll i dagens kriminalvård, bland annat som lekmanövervakare och ledamöter i övervakningsnämnder. Ett betydelsefullt lekman-nainslag finns också i Kriminalvårdens kontakter med frivilligorganisationer. Liberalerna ser positivt på detta och ser gärna att detta utvecklas.

Kristdemokraterna

1. Vilka brottsförebyggande insatser är särskilt viktiga framöver?

Skolan i utsatta områden har en nyckelroll. Vi vill engagera de vuxna tidigare, ha tätare poliskontakter med skolor, ge särskilt stöd till utsatta skolor och se till att den som uppvisar tidiga kriminella signaler, t ex skadegörelse i skolan är med och återställer skadan.

Vi har ett antal förslag i vårt asylprogram för att förbättra integrationen. Det innehåller krav på deltagande i språkutbildning och samhällsinformation, samt ett arbetskav. Sammanlagt 40 timmar i veckan, vilket gör att asylsökande inte hamnar i lång passivitet och därmed löper lägre risk att hamna i kriminella kretsar. Det handlar om svenskundervisning, arbete på asylboenden med mera. Vi har också lanserat sociala utfallskontrakt som en ny potentiell brottsförebyggande åtgärd. Detta innebär att civilsamhället får ekonomisk ersättning från staten i förhållande till hur väl man lyckas med att återanpassa tidigare brottslingar. De fördelar som antas finnas med sociala utfallskontrakt är bland annat incitamentet att nå resultat, samt att privat finansiering kan tillhandahållas för att skapa en infrastruktur för rehabilitering. Även om man ännu inte kan fastslå att sociala utfallskontrakt ger tydliga positiva resultat, är konceptet tillräckligt intressant för att prövas också i Sverige.

2. Vill ni skärpa eller sänka straffen, se nya påföljder eller skapa nya inriktningar på åtgärder efter brott?

Vi vill se straffskärpningar, ta bort möjligheten till frigivning efter 2/3 av straffet och ersätta den med tre fjärdedels frigivning, införa en farlighetsbedömning innan vill-

korlig frigivning. minska antalet skäl för strafflindring och skapa nya brottskategorier och straffskärpningsgrunder för exempelvis den som attackerar en vital samhällsfunktion så som ett sjukhus, en polisstation eller ett socialtjänstkontor.

3. Hur ska Kriminalvården helst arbeta i framtiden? Hur bör innehåll i anstalt och frivård se ut?

En viktig aspekt är att den enskilde genom straffet sonar sitt brott och efter avtjänad tid ska återanpassas till ett liv utan kriminalitet. Det är angeläget att tiden på anstalt och i frivård används till att förbereda klienten för det. Det kan handla om att delta i behandlingsprogram eller gå en yrkesutbildning. Det måste vara tydligt för de intagna att det lönar sig att sköta sig. Kriminalvården behöver också förstärka motivationsarbetet.

Det kan finnas skäl att öka antalet restriktioner som finns hos den som har frivård. Kristdemokraterna vill exempelvis kriminalisera samröre med kriminella organisationer. Det borde i vissa fall vara skäl för ökade restriktioner. Vi anser att utredningen En flexibel och effektiv kriminalvård som tillsattes av Alliansen men lades ner av regeringen ska återupptas för att genom en bred utredning som går på djupet kunna utveckla Kriminalvårdens arbete ytterligare.

4. Vilken roll ska lekmännen ha i en framtida Kriminalvård?

Vi anser att exempelvis Visionsrummet är ett bra och väletablerat projekt som gärna får fortsätta utvecklas, men det är också viktigt att inte stänga dörren till andra initiativ. Lekmän har en viktig kompletterande roll. Familjens roll i återanpassningen för dömda brottslingar är av särskild vikt.

Frivilligorganisationer ska ha en naturlig plats i återanpassningen av den dömda, både före och efter frigivningen. Det civila samhället har redan idag stor betydelse för att stötta tidigare dömda personers återanpassning. Föreningar bör uppmuntras att finnas med som en del i livet innan och efter frigivningen. Kristdemokraterna vill också ge frivilligorganisationer ersättning i förhållande till hur väl de lyckas återanpassa tidigare dömda.

Sverigedemokraterna

1. Vilka brottsförebyggande insatser är särskilt viktiga framöver?

Möjligheten för personer med en kriminell livsstil att upprätta normala vardagsrutiner. Det kan ske genom mer ingripande vård genom längre strafftider och utökad användning av elektronisk övervakning efter avtjänat straff. Och givetvis att unga brottslingar inte ska få en mjukstart in i en kriminell livsstil genom omfattande straffrabatter.

2. Vill ni skärpa eller sänka straffen, se nya påföljder eller skapa nya inriktningar på åtgärder efter brott?

Vi kommer fortsatt arbeta som riksdagens mest utmärkande parti för skärpta straff på en rad områden. Detta med utgångspunkt och hänsyn till brottsoffren och deras rätt till upprättelse. Vi vill också se nya påföljder mot grov organiserad brottslighet och terrorism samt att utvisning alltid ska prövas när utlänningar begår allvarliga brott.

3. Hur ska Kriminalvården helst arbeta i framtiden? Hur bör innehåll i anstalt och frivård se ut?

Vi är nöjda med den utveckling som varit de senaste åren där allt färre återfaller i brott. Vi noterar också att strafftiden har betydelse för hur väl kriminalvårdens arbete ger resultat. Vi vill att fler som döms för brott ska få mer tid att rehabiliteras och återanpassas till ett normalt liv. Vi har budgeterat en halv miljard mer än regeringen för att kriminalvården ska kunna möta effekterna av vår politik och få möjlighet att göra mer utav det som ger effekt.

4. Vilken roll ska lekmännen ha i en framtida Kriminalvård?

Vi ser att det finns ett värde i att civilsamhället är en del i återanpassningen till samhället. För vår del förblir lekmän en del av det fortsatta arbetet även om vår politik ställer högre krav i sig på att intagna genomgår rehabilitering eller försätts i elektronisk övervakning efter avtjänat straff. ■

Kommunikation och kriminalvård

Thomas Ekbohm intervjuar Ulrika Ohlsson, Kommunikationschef vid Kriminalvården

Välkommen!

Till att börja med:

Du är nu chef för Kommunikationsavdelningen i Kriminalvården. Vad har du jobbat med innan du kom till Kriminalvården?

- Jag har varit kommunikationschef i den offentliga sektorn, men även privat. Först hos Landstinget i Östergötland, bl.a. på Saab i två omgångar. Jag var informationschef vid Polisen i Östergötland och har också jobbat på skatteverket i Östergötland. Efter en omorganisation sökte jag mig till kriminalvården.

Var det något särskilt som gjorde att du sökte dig till Kriminalvården?

- Jag hade jobbat inom polisen och även inom vården med hälsofrågor. Då kändes det som att dessa verksamheter yrken hängde ihop. Så hade jag hört mycket gott om Kriminalvårdens generaldirektör.

Vad är det som är så intressant med att vara kommunikatör?

- Jag tycker att det är intressant att hjälpa en myndighet med att nå ut med information om vad myndigheten gör och förklara

det på ett enkelt sätt. Kriminalvården är en ganska okänd myndighet. Det finns mycket att göra för att öka kännedomen och öka förtroendet. Det är väldigt mycket intressanta områden inom Kriminalvården som jag vill informera om. Men det gäller att ge rätt bild.

Du vill förstås ge en positiv bild av Kriminalvården, men är du också beredd att berätta om svagheter?

- Jag tror att ju mer vi berättar om kriminalvården, desto mer granskade kommer vi att bli. Vi ska vara öppna och visa verksamheten som den är.

Beskriv Kriminalvården idag på rätt sätt?

- Ja, när vi är med, när vi har tagit initiativet, när vi är öppna. När vi inte uttalar oss så blir bilden ibland inte rätt. Jag vill att vi tar ett kliv ut och att vi ska vara den som man vänder sig till när man vill tala till en expert i kriminalvårdsfrågor.

Innebär det att Kriminalvården närmar sig massmedia?

- Ja. Vi ska uttala oss i Kriminalvårdens frågor. Vi ska också berätta om den forskning vi bedriver.

Om vi särskilt ser på ditt arbete, hur ser dina uppdrag ut?

- Generaldirektören har formulerat sex mål upp för verksamheten. Ett av dem är att öka förtroendet för Kriminalvården och det känner jag – det är mitt mål. Vi måste börja med att öka kännedomen om oss. Vi har centraliserat kommunikationsresurserna så vi har en särskild avdelning på huvudkontoret. Där har vi tjugotre medarbetare, som jobbar med intern och extern kommunikation. Vi jobbar med sociala medier, med filmer, med externa event som t ex då vi visade upp oss på Stockholms central.

Vilka viktiga kommunikationstillfällen ser du i ditt kommunikationslandskap?

- Massmedia är ett fokus, men vi måste också arbeta med var vi ska synas för att öka kännedomen. Vi jobbar t.ex. mycket med rekryteringskommunikation.

- Vår närvaro på Stockholms central var en del av det och vi kommer också att visa upp oss även i Malmö och Göteborg. Vi är också med på Pride.

Personer som är potentiella kriminalvårdare är alltså en av era målgrupper?

- Ja, och vi vill locka nya medarbetare genom att lyfta fram medarbetare som kan berätta varför de jobbar i Kriminalvården, vad jobbet innebär och vilka värderingar vi står för.

Finns det behov att informera andra myndigheter?

- Ja och jag tror också att vi i rättsväsendet ska informera allmänheten ännu mer om vad vår verksamhet innehåller. Nu finns t ex ett barnprogram på TV:s barnkanal som heter Brottsligt, där man går igenom hela rättskedjan. I ett av avsnitten handlar det t ex om häkte. Vi behöver vara folkbildare.

Är det massmedia som hittills har tagit initiativet?

- Ja, men vi också. Våren 2017 lanserade vi Insidan, en del av vår externa web, för barn som har föräldrar på häkte, i fängelse eller i frivård. Många medier skrev om detta.

En annan målgrupp är den utanför Sverige. Har du någon del i informationen till den?

- Det är framför allt generaldirektören och hans stab som gör det. Vi stöttar t ex genom bloggar på vår externa webb där vi informerar om vad Kriminalvården i Sverige gör internationellt.

Hur ser kommunikationen ut internt?

- Vår främsta interna kanal är vårt gemensamma intranät för hela Kriminalvården. Vi jobbar också med chefskommunikation. Vi måste få cheferna att förstå att de är de viktigaste kommunikatorerna. Välinformerade chefer kan bryta ned de övergripande målen för Kriminalvården så att medarbetarna förstår sin del i helheten, så att de blir bättre ambassadörer att prata om oss utanför. 11000 personer arbetar i Kriminalvården. Om de väljer att prata på ett bra sätt om Kriminalvården så får vi lättare att rekrytera. När det gäller cheferna så har de ett ansvar att informera medarbetarna om de utvecklingsprojekt som vi jobbar med. Och medarbetarna har ett ansvar att söka information också.

Hjälper du chefer också att hantera sociala medier?

- Vi har haft chefsdagar som hade just det som fokus. Cheferna måste se medierna, som t ex LinkedIn och Twitter, som möjligheter i stället för att bli oroliga. Det gäller ofta att cheferna måste ta chansen att nå ut när den ges. Vi har en pressjour som dygnet runt kan stötta cheferna i de här frågorna.

Det finns idag ett antal chefer som är ute på Twitter. Det gör att massmedia hör av sig mer.

Vad utmärker bra kommunikation för en statlig myndighet?

- Att alla förstår sin del i helheten och att kommunikationen är snabb och att det man behöver veta som medarbetare, det vet man om. Både om det övergripande men också det nära. Och att man förstår alla delar i verksamheten.

Är det något särskilt som du har upplevt utmärker kriminalvårdens kommunikation jämfört med andra?

- Det finns ett väldigt stort intresse medialt för oss. Sedan är ju kriminalvården en sluten verksamhet. Man måste ta hänsyn till att man inte visar intagna för allmänheten, med hänsyn till klienterna och offren. Kriminalvården är en stor myndighet med dygnet runt verksamhet. Det innebär att det är en utmaning att nå ut till alla medarbetarna.

Vad tycker du är svårt att utveckla inom ditt område?

- Svårigheten är att vi är en relativt okänd myndighet för allmänheten. Det handlar om att göra Kriminalvården mera känd. En önskan är att vi skulle nå ut bättre med våra resultat. Till exempel att återfallen har minskat. Många känner inte till det.

Har du några synpunkter på personaltidningen?

- Vi försöker kommunicera i flera olika kanaler. En intervju i tidningen kan vi t ex också publicera på i den externa webben. Tidningen är ett bra sätt att nå medarbetare som inte sitter vid datorer. Sedan når vi ju ut på det sättet till lekmanövervakare och andra intressenter. Vi trycker många överex för att nå brett med den.

Era kontakter med skolorna, hur ser de ut?

- Vi jobbar ju just med vanliga frågor som kommer in till Kriminalvården. Vi ska se om vi kan jobba ihop med högstadieskolor kring de frågorna och våra svar. Det vore bra om vi kunde nå fram till lärarna med vårt material. På Kriminalvårdens hemsida kan man läsa under Insidan t ex vad som händer under dag i anstalt, Man kan se vad sjuksköterskan gör, vad kocken gör osv.

En sista fråga. Hur ser det ut om fem år om du får som du vill?

- Då är vi en känd myndighet med högt förtroende. Man ser oss som en expertmyndighet. Vi behöver inte arbeta lika hårt med rekrytering eftersom vi är mer kända. Medierna vänder sig naturligt till oss när de vill diskutera kriminalvårdsfrågor. Vi har tydligt värdestyrda medarbetare som kan berätta om varför man ska arbeta hos oss.

Stort tack för intervjun!

Från projekt till en del i verksamheten!

Helena Lönnkvist projektledare i Kriminalvården

Våren 2016 fick Kriminalvården precis som alla de statliga myndigheterna, ett uppdrag från regeringen att tillhandahålla praktikplatser för nyanlända arbetssökande och funktionsnedsatta. Arbetet skulle ske i samverkan med Arbetsförmedlingen. I samma veva hade generaldirektören fått veta att flera av våra kriminalvårdare, som är födda i länder utanför Sverige, inte blir godkända på grundutbildningen på grund av att brister i det svenska språket. Nils Öberg gav då ett uppdrag till HR avdelningen på huvudkontoret att utarbeta en svenskutbildning i syfte att rusta vikarier i det svenska språket inför den kommande grundutbildningen för att öka möjligheterna till en fast anställning.

Projektet

Jag fick frågan att ansvara för projektet inom Kriminalvården av HR direktören, både då det gällde praktikplatserna och svenskundervisningen. Jag hade då arbetat 25 år inom kriminalvården främst med utbildning och kompetensutveckling, senast som chef på utbildningsenheten i Göteborg, något som jag skulle ha stor nytta av i projektet. 2017 fick vi dessutom ett uppdrag att skapa moderna beredskapsjobb.

Vi valde att utforma uppdragen som ett gemensamt projekt för att dra nytta av sam-

ordningsvinster men också för det smidiga arbetssätt som ett uppdrag i projektform innebär. Inledningsvis var det såklart en hel del skrivande, en projektbeskrivning och en projektplan skulle utarbetas. Eftersom projektet var så inspirerande vad det ganska enkelt att formulera sig. Tanken att kanske få bidra till integration på riktigt, att ge människor en rutin för dagen, att ge en möjlighet till försörjning, att få ge en positiv bild av en statlig myndighet och att skapa intresse för kriminalvård så att några praktikanterna kanske vill söka arbete hos oss gav mig massor av energi och inspiration.

Kreativiteten flödade, men jag hade också stor nytta av de kunskaper jag har efter att ha arbetat med utvecklingsfrågor och utbildning på olika nivåer under så många år. Det var därför lätt att inse att centrala frågor för att projektet skulle lyckas var att hitta viktiga nyckelpersoner och bärande strukturer. Organisationen är stor och arbetsplatserna många vilket gav oss en stor möjlighet att hitta bra praktikplatser. Att få med medarbetarna i organisationen är den viktigaste framgångsfaktorn så vi måste hitta goda ambassadörer i verksamheten för att det ska bli ”verkstad”. Ledningen stod bakom projektet vilket var en absolut förutsättning för att lyckas.

Kriminalvården har väl utarbetade strukturer för HR frågor, samarbete, utbildning och handledning. Jag valde att bygga vidare med de som redan fanns istället för att skapa nya.

Efter att projektet var godkänt av GD med en tillhörande budget var det bara att köra igång. Att ha en budget som dessutom låg inom HR avdelningens befintliga ram underlättade det hela.

Vi hade medel så att våra verksamhetsområden skulle ha möjlighet att rekrytera, introducera och handleda praktikanter och få det arbetet finansierat. Det gav också en signal till verksamheten att projektet var viktigt.

Samtidigt vände den svenska arbetsmarknaden och Kriminalvården fick en större personalomsättning än normalt. Det var färre sökande på varje tjänst. Praktikanterna och de moderna beredskapsjobbarna såg vi redan som viktiga resurser i vårt nuvarande och inte minst i vårt framtida kompetensförsörjningsarbete, men nu än mer strategiskt viktigt. De var kanske våra framtida kollegor. Detta sätt att tänka och arbeta skulle inte bara vara här och nu i ett projekt, utan bära över tid.

Det här är nog bland det roligaste och mest meningsfulla jag gjort under alla mina år i Kriminalvården. Att få göra skillnad för människor genom att arbeta med integration och mångfald, att få möjlighet att på sikt berika organisationen med nya medarbetare från andra kulturer, andra länder och med andra språk känns som en stor förmån. Vi vet att blandning av anställda med olika etniskt ursprung berikar Kriminalvården och det är roligt att kunna göra en liten del i arbetet med att fånga intresset hos kommande medarbetare för jobbet och förhoppningsvis rekrytera dem. Det känns oerhört meningsfullt samtidigt som vi gör en samhällsinsats som jag och flera med mig är stolta över.

Praktiktjänstgöring för nyanlända arbetssökande och funktionsnedsatta

Praktiken inom Kriminalvården, som är ett halvår, kan vara allt ifrån att arbeta i tvätterier till reception. Vi är ju en stor organisation med mängder av olika arbetsuppgifter och inom kriminalvården finns till exempel egen skola, produktion, kök, vaktmästeri, tvätterier och många olika typer av kontorstjänster där det är ganska lätt att ta emot en praktikant. Den här satsningen syftar förstås till stor del att få människor i arbete, och lära sig språket, men också för att nyanlända ska få möjlighet att se hur svenska myndigheter arbetar. Man får inte glömma att för många av dem har myndigheter och myndighetspersoner tidigare varit de om står för övergrepp och är ”inte att lita på”

Praktiken och beredskapsjobbet syftar också att få en inblick i hur det svenska arbetslivet fungerar med tider, raster och så triviala saker som att många har med sig matlåda till jobbet. Alla praktikanter och beredskapsjobbare har en handledare som i sin tur fått en tre dagars utbildning inför sitt uppdrag för att kunna handleda, motivera på bästa sätt och lära sig se möjligheter i stället för svårigheter.

Vi har nu utbildat nästan 100 praktikhandledare i den särskilda handledarutbildningen. Under tre dagar är fokus på att motivera, inspirera och såklart ge kunskap om integration, mångfald och kulturer men också om de olika målgrupper som uppdraget handlar om. Det är den roligaste utbildning jag haft, deltagarna kommer från en mängd olika yrken, allt från chefer, till kockar, lokalvårdare och kriminalvårdare. Det ger en härlig dynamik i utbildningen. Praktikhandledarna /faddrarna är väldigt motiverade och vill inget hellre att börja arbeta med sin praktikant eller beredskapsjobbare

när utbildningen är slut. Utifrån delar av den utbildningen har jag utformat en ”personaldag/utbildningsdag” som HR erbjuder alla olika grupper som är intresserade. Syftet är att skapa en ökad förmåga till inkludering och än bättre förhållningssätt och bemötande gentemot olikheter.

Det är en halvdag som jag genomför tillsammans med Charbel Gabro och Audrey Ariza. Charbel arbetar med integrationsfrågor på konsultbasis och har själv ett förflutet som rimmar väl med uppdraget. Han ger en nyanserad bild av kulturer och svårigheter man kan stöta på. Audrey arbetar som kriminalvårdare på häktet Göteborg och berättar om sin kamp som nyanländ, välutbildad kvinna från Sydamerika, hur svårt det kan vara att få jobb och hur Kriminalvården till sist tog emot henne.

Den här utbildningsdagen öppnar ögonen för många och får en hel del medarbetare att verkligen vilja ta emot praktikanter och/eller moderna beredskapsjobbare. Vi har haft 48 praktikanter hittills i Kriminalvården på alla olika arbetsplatser.

Svenskundervisning

Det övergripande målet med detta uppdrag är att bidra till Kriminalvårdens kompetensförsörjning och tillvarata den kompetens som finns både utom och inom organisationen i form av medarbetare/nyanlända arbetssökande med god kompetens men med bristande svenska språkkunskaper. Kriminalvården har ett omfattande rekryteringsbehov i denna nya tid och stora behov av den kulturkompetens och språkkunskaper som dessa eventuella nya medarbetare har. HR avdelningens direktör, Johan Modin säger;

”Inom Kriminalvården ser vi språkkunskaper som en särskild merit. Vår verksamhet behöver ha flera språk representerade bland våra medarbetare. Mångfald berikar

och denna insats kan hjälpa personer med kompetens och lämplighet för vår verksamhet att känna trygghet i kommunikationen med klienter, kollegor och externa partners. Genom att anställa fler medarbetare med annat hemspråk kan vi bidra till att bryta isoleringen och öka möjligheten till information och kommunikation för våra utländska intagna. Ytterst handlar det om att våra klienter ska komma bättre ut efter avtjänat straff, och där har medarbetarna en viktig roll.”

Svenskutbildningen blev en kurs som är helt unik. Utifrån en upphandling fick ett företag i Malmö, Självbildarna, uppdraget. Tillsammans utarbetade vi en kursplan som integrerar kommunikation och uttal med kriminalvårdskunskap. Vi har olika pedagogiska metoder i kursen och använder oss av kriminalvårdsmateriel så att kursdeltagarna ska bekanta sig med det som sen kommer i grundutbildningen.

En logoped från Självbildarna arbetar med det talade ordet, att få till rätt uttal och satsmelodi. Hen arbetar tätt tillsammans med personalutbildare från Kriminalvårdens utbildningsenhet som är ansvariga för kriminalvårdsdelarna i kursen.

Utbildningen bedrivs i små grupper om max 6 deltagare i varje grupp. Den omfattar 100 timmar på halvtid. Målgruppen är de vikarier som vi tycker är duktiga och lämpliga men har brister i språket. För att klara grundutbildningen på 20 veckor som krävs för att få arbeta inom kriminalvården måste man ha bra kunskaper i svenska språket. Det är ett arbete med kommunikation och relationer i fokus, att kunna förstå och göra sig förstådd är en förutsättning för att det ska fungera i arbetet med klienter. Moderna beredskapsjobbare och praktikanter är också de välkomna att delta i kursen. Under 2017 genomförde vi sex utbildningar för 32 deltagare.

Det är helt fantastiskt att se och höra vilken skillnad dessa fem veckor gör! Från och med 2018 ingår svenskutbildningen eller "Kurs i kommunikation och uttal för Kriminalvården" som den egentligen heter, i vårt ordinarie utbildningsutbud. Det innebär kanske att vi kan vidga vår rekrytering och kanske våga rekrytera även medarbetare utan jättebra svenska eftersom kriminalvården nu kan erbjuda den här kursen direkt efter anställning. Vi hjälper till att lära dig språket, visst är det en härlig mening.

Det är fantastiskt att det gick så fort att få in både svenskutbildningen och handledarutbildningen som bestående element i vår kompetensförsörjningsprocess. Det hade jag inte trott, men såklart hoppats. För mig känns det som om vår myndighet är offensiv och söker nya vägar för att rekrytera nya medarbetare som verkligen behövs i vår komplexa verksamhet. Kan vi fortsätta jobba med praktik och beredskapsjobb som en väg in till fast anställning, kanske i en annan form, ser jag det som en framgångsfaktor i en tid då offentlig verksamhet kommer att slåss om arbetskraften.

Beredskapsjobb

2017 kom ytterligare ett uppdrag från regeringen, att skapa moderna beredskapsjobb för dels nyanlända arbetssökande men också för arbetssökande som står långt ifrån arbetsmarknaden. Vi kom igång i augusti 2017 pga. en del tekniska problem i vårt personalsystem men redan nu har vi 35 personer i arbete. Det är "enklare arbeten" som normalt inte utförs i myndigheten, det lilla

extra som kan göra att våra ordinarie medarbetare får mer tid över att utöva sin profession. Jobben finansieras till största delen av Arbetsförmedlingen men vi som arbetsgivare går in med en viss summa. Anställningen får vara max 2 år.

Man kan väl säga att detta uppdrag är något av ett "vinna/vinna" för alla. Personen ifråga får arbete med en hyfsad lön och vi som arbetsgivare får lite extra resurser. Vår förhoppning är att beredskapsjobbarna trivs så bra med arbetet i Kriminalvården att de vill söka ordinarie arbete hos oss.

Jag är så stolt över att Kriminalvården satsar på detta och kommer att göra allt jag kan för att bidra men min del. Vi har lyckats med det som var förhoppningen, nämligen att få bidra till integration på riktigt, bidra till människors försörjning, skapa nätverk, ge en positiv bild av en statlig myndighet och anställa några praktikanter och / eller beredskapsjobbare i en ordinarie anställning. Vi har lyckats men tillsammans med verksamhetens eldsjälur kommer vi att kunna göra ännu mer.

Slutligen ett citat av Nour Soliman, jurist från Syrien, praktikant i Göteborg som sökte arbete efter tre månaders praktik, och fick det. Gick grundutbildningen om 20 veckor och arbetar nu på Högsboanstalten.

"Att göra karriär inom kriminalvården, det är bra att se verksamheten från grunden. Min dröm att kunna jobba som jurist även här i Sverige och vem vet, jag kanske själv sitter här som chef om några år! Det är ett "oskrivet blad" som ni säger här i Sverige, säger han och skrattar." ■

Arbete med integration i Kriminalvården

Thomas Ekbohm ställer frågor till Charbel Gabro – Konsult till Kriminalvården

1. Kan du berätta litet om dig själv. Din bakgrund: Uppväxt och resan till Sverige.

Mitt namn är Charbel Gabro, jag är 35 år ung. Jag är född i Syrien och uppvuxen i Sverige. Min familj kom till Sverige 1986 för att min mamma fick stroke och blev förklarad i vänstra delen av hennes kropp. Under min uppväxt flyttade vi runt från lägenhet till lägenhet beroende på hur många vi var i vårt hushåll. Jag har 6 syskon och ett hundratal kusiner. Uppväxten var destruktiv och innehöll mycket psykisk ohälsa, något jag inte förstod som barn men nu i efterhand så inser jag att vi levde kaotiskt och i fattigdom i Sverige. Min uppväxt har format mig precis som alla andra utifrån deras barndom. Fotbollen har varit min största passion i livet och det blev även min räddning då jag levde som mest i kaos. Jag började tidigt arbeta med ungdomar och har under de senaste 12 åren startat tre fotbollslag runt omkring i Sverige, där vi använt bollen som ett verktyg i förebyggande syfte.

2. Vad gör du idag? Hur kom du in i Kriminalvården?

Idag arbetar jag som föreläsare främst kring integrationsfrågor men håller även inspirationsföreläsningar samt lär ut enkel retorik till ungdomar. Jag driver även en samlingsplattform för unga killar där vi träffas en gång i veckan för att prata av oss. Trots att vi är ledare i gruppen så är vi också med i samtalet för att vi på så sätt ska kunna påverka de unga grabbarna ännu mer. Iden kom när jag tänkte tillbaka på att jag tidigare aldrig vågade prata ut med någon. Därför skapas ett forum för att unga grabbar ska lära sig att uttrycka sina tankar och känslor på ett mer naturligt sätt istället för att ta till knytnäven, missbruket eller den kriminella handlingen.

Efter att ha hört en radiointervju med Helena Lönnqvist så ringde jag henne och presenterade mina tjänster för henne för jag blev så inspirerad av det arbete Kriminalvården påbörjat, att skapa moderna beredskapsjobb

Jag utbildar nu personal i Kriminalvården i ett bättre inkluderat arbetssätt.

3. Varför är du så engagerad? Vad driver dig?

Min drivkraft är just att få vara en person som jag själv behövde möta när jag var både ny och ung i Sverige. Jag och min familj behövde förstå hur det är att möta ett nytt land och ett nytt system. Samtidigt som mina lärare, tränare, socialtjänst och alla myndigheter vi mött behövde en större förståelse i mötet med nyanlända. Därför är det självklart för mig att jag är engagerad i detta. Jag vet vad som saknades och det vill jag fylla ut både genom mina personliga erfarenheter samt den forskning som finns i det ämnet nu för tiden.

I och med att jag har fått väldigt mycket av många människor under min resa både inom fotbollen men även i mitt sociala arbete så vill jag idag ge tillbaka till både mina medmänniskor men även till mitt älskade land, Sverige.

4. Hur skulle du beskriva problemen som engagerar dig?

Syrien är mitt födelseland, Sverige mitt uppväxtland men vad är egentligen mitt hemland? Denna tes har följt med mig sedan barnsben och just den frågan har slitit mig itu och jag hamnade mellan flera världar. Tidigare tänkte jag att jag är 50% syrian och 50% svensk. Känslan av att inte passa in som ung har idag förändrats och det har blivit min största styrka i mitt arbete och engagemang då jag har en dubbelhet. Idag vet jag vad jag är, 100% syrian... och 100% svensk, alltså är jag två hundra procent! Att vara flerspråkig samt mångkulturell blir en jättestyrka i förståelse men också i att kunna passa in i så många sammanhang. Så idag lever jag på mina svårigheter som jag får sätta ord på för hela Sverige.

5. Vilka möjligheter och problemlösningar ser du?

En möjlighet är ju att vi får in fler människor i Sverige, ett Sverige som har ett sjunkande invånarantal samtidigt som många som kommer till Sverige, framförallt från Syrien och Irak är välutbildade. Ges rätt förutsättningar och tålamod så har vi mycket bra medarbetare till våra arbetsplatser. Här har vi fått in en arbetskraftsinvandring helt gratis. Varför inte våga tänka annorlunda och stort?

En problemlösning är just det Kriminalvården gör. Att skapa en svenskutbildning som är anpassad till Kriminalvårdens egna utbildningar är ett av dem bästa lösningarna jag erfarit. Utifrån ett kulturellt perspektiv får Sverige ta del av hela världen, svensken blir mer berest utan att behöva resa utomlands för om vi bara skulle våga besöka någon av våra förorter så skulle vi möta hela världen där. Tyvärr är många rädda att gå dit och det förstår jag. En lösning skulle kunna vara att gå i grupp på dagtid och besöka olika platser där subgrupperna hänger.

6. Ska vi försöka få fram flera Charbel? Hur kan vi bäst sprida dina budskap?

Det finns så många "Charblar" i Sverige som gör ett fantastiskt arbete, alla blir inte uppmärksammade på samma sätt som jag kanske. Fem av dem är mina äldre systrar som har arbetat med integrationsfrågor sedan de var unga. En av mina systrar är barnmorska inom Landstinget och har undervisat nyanlända blivande föräldrar. En annan av mina systrar har arbetat som hälsokommunikatör där hon har undervisat nyanlända att förebygga psykisk ohälsa. Det skulle behövas en person i varje kommun som är insatt i dessa frågor och som kan an-

vändas runt om i de enheter som behöver den kompetens och expertis. Något jag tror mycket på är att ha seminarier på rikstelevisionen där alla kan få möjlighet att titta på. Jag håller på och skriver en bok om just det jag föreläser om, kulturkrockar och utanförskap.

7. Hur du på framtiden? Hur hoppfull är du?

Jag är väldigt hoppfull på framtiden för jag sett mitt egna liv och så många andras liv förändras med lite stöttning utifrån. Vad Sverige behöver göra är att skapa sammanhang och forum för att nå de människor som är utanför vårt samhälle. Men sedan tror jag också att Sverige står inför en stor utmaning då man inte har kontroll över vissa förorter där segregationen är stor. Våra myndigheter kanske vet en del av vad som försiggår bakom alla stängda dörrar men det finns onda krafter som vill påverka Sverige negativt, och just dessa röster måste vi bryta sönder genom att få in kunskap och utbildning. Jag är hoppfull att de flesta vill göra rätt för sig som kommer till Sverige, de vill arbeta och där behövs det extra insatser för att påskynda

processen. Det är inte bara den personen som får jobbet som blir påverkad och integrerad till det svenska samhället utan även dennes familjemedlemmar, för personen som arbetar har visat vägen att det går att bli skattebetalare istället för bidragstagare.

Min uppmaning till dig som läser denna text är att fråga dig själv om du känner någon första eller andra generations invandraren. Då menar jag inte bara att du säger hej och hejdå till personen utan känner den som person, umgås med den privat och har varit hemma hos personen. Om inte så uppmanar jag dig till att göra det och du kommer upptäcka sidor både hos dig själv och den personen du har framför dig. På så sätt bearbetar vi våra egna fördomar, för alla har vi fördomar. När jag mötte min somaliska kollega för första gången så sattes mina fördomar på spel. Det tog ett tag tills vi blev vänner på riktigt och idag är jag inte äcklad av mörka människor som är muslimer och som pratar annorlunda utan jag vet att det är ett annat sätt att leva och kommunicera. Det är på så sätt vi kan bygga Sverige till ett bättre land då vi alla tar ansvar för moderland! ■

Lekmän - inte bara övervakare!

Karl-Henrik Ström - fd chef inom Kriminalvården

Numera är vi alla väl bekanta med begreppet ”utanförskap”. Och när vi också förstår att utanförskap behövs motverkas med integration så vidgas rollen för lekmännen, dvs för alla oss andra icke-professionella medmänniskor. När den vanlige medborgaren påtar sig ett kriminalpolitiskt uppdrag blir det tydligt att det handlar om ett uppdrag med flera viktiga kompletterande roller. Alltså: kasta inte ut allt detta med badvattnet!

Varför ser vi inte den viktiga integrationen för bara kontrollen? Nu är det tydligt att vi låter lekmännen avvecklas för att de visar sig inte vara tillräckligt effektiva som medarbetare i en alltmer utvecklad kontrollfunktion i kriminalvården. Men själva förekomsten av lekmän i systemet är viktigt för bl a insyn och opinionsbildning - dvs som en kriminalpolitisk kraft.

Kriminalitet är per definition bl a ett utanförskap och kriminalpolitiken måste hantera också utanförskapet om den ska verka brottsförebyggande. Det räcker inte med enbart avskräckning och administrativ kontroll. Här handlar det mera om den medmänskliga faktorn. Det är den som man spelar med i de flesta projekt eller program

som konfronterar social problematik och utanförskap. Kriminalitet är i stor utsträckning ett delvis annorlunda utanförskap med hög ”svårighetsgrad”.

Lekmän eller medmänniskor som vill och kan klara det kontaktmannaskapet har självklart en oerhört betydelsefull roll att fylla. Intressant nog får de också en dubbelverkande roll som opinionsbildare med direkt egen erfarenhet att föra vidare när det snackas kriminalitet vid fikabordet. Det kan ge en balans i en annars ganska ensidig opinionsbildning kring kriminalpolitiska frågor. Men för detta behöver förtroendemännens hjälp med förtroende, kunskap och stöd. Om samhället vill agera förebyggande genom att öka förståelse och överbygga klyftor finns inte många andra vägar att gå. Vi är tyvärr ute på det sluttande planet med lekmanövervakarna, nämndemännen och andra förtroendeuppdrag i systemet. Förtroendebranscher ifrågasätts, ter sig ”omoderna” och har dåliga odds. Förhoppningsvis går det att vända skutan.

Det största hindret på vägen är vår mentala distansering – vårt vi och dom-tänkande. Den frågan är större än vad den här texten

förmår hantera. Men den handlar om oss vanliga medborgare och vårt förhållnings-sätt till kriminalitet. Om vi begränsar oss till vardagskriminaliteten – lite grovt uttryckt – så lever vi ju alla i den, med den och ibland som en del av den. För att friskriva oss själva är det enklast att se världen i svart och vitt.

Idag behöver vi inte leta länge efter krafter som rättfärdigar vårt distanserade synsätt. Genom trycket av mediernas kommersiella dramatisering och exotisering av krimin-branschen har det skapats ett läge där sam-

hället förefaller stå med hela ansvaret, men utan tillräcklig motmakt. Man kan kalla det mental institutionalisering när vi som med-människor på detta sätt blir kriminalpoli-tiskt indoktrinerade. Man förstår att det då är svårt att känna för ett förtroendeuppdrag med utgångspunkt i ett helt annat perspek-tiv.

Men därmed är vi – som sagt - inne på en helt annan artikel, som också den behöver skrivas. ■

CEP-EuroPris workshop on “Mental health in prison and probation”

5-7 december 2017

Lena Lundholm, sektionschef vid Kriminalvårdens HK

Frivårdsorganisationen Confederation of European Probation (CEP) anordnade i december 2017, tillsammans med Europris, en workshop på temat “Mental Health in prison and probation”.

Jag var inbjuden från svensk kriminalvård för att presentera det arbete vi genomfört när det gäller att utreda och behandla klienter med adhd. Formatet var en en timmes workshop med titeln: Attention Deficit Hyperactivity Disorder (ADHD) frontline - experience from Sweden. Jag hade möjlighet att beskriva den forskning som bedrivits inom kriminalvården och i samarbete med externa forskare. Hur vi successivt tagit till oss kunskapen och drivit projekt där prövat organisatoriska format för att möta behovet av utredning och behandling.

Övriga presentationer på workshopen rörde bland annat klienter med intellektuell funktionsnedsättning, suicidprevention och PTSD.

Professor Seena Fazel från Oxford University presenterade resultat från de studier som undersökt sambandet mellan psykiska störningar och våldsbrottslighet och som utgått från svenska registerdata. Man kan visa att allvarigare psykisk störning som schizofreni och bipolär störning ökar risken, särskilt i kombination med missbruk. Vidare spelar samsjuklighet stor roll, mer omfattande psykisk störning där man uppfyller fler diagnoser ökar risken för återfall i våldsbrott.

Vidare diskuterades format för vårdkedjor och övergång från kriminalvård till hälso- och sjukvård. Erfarenheterna från övriga europeiska länder liknar varandra och hållbara vårdkedjor är generellt en utmaning.

Sammanfattningsvis upplever jag den här typen av arbetande möten som mycket givande. Deltagarna ges möjlighet att diskutera och dela erfarenheter som sedan kan följas upp i andra format. ■

Brottsligheten 2017

Utdrag ur en BRÅ-rapport

Samtliga brott

- Under 2017 anmäldes knappt 1,51 miljoner brott, vilket är 4 010 (Å)0 % fler anmälda brott jämfört med året innan.
- Den kategori anmälda brott som ökade mest i antal under 2017 var brott mot person, vilket delvis förklaras av att en ny brottstyp, olovlig identitetsanvändning, infördes i brottsbalken den 1 juli 2016 (se även avsnittet om Brott mot person nedan).
- De kategorier av anmälda brott som minskade mest i antal under 2017 var stöld och tillgreppsbrott och skadegörelsebrott. Inom kategorin stöld- och tillgreppsbrott var det fickstölder och stöld i butik, varhus och dylikt som minskade mest. Inom kategorin skadegörelsebrott var det brottstypen skadegörelse mot stat, kommun, landsting (ej klotter) som minskade mest.

Brott mot person

- Under 2017 anmäldes cirka 287 000 brott mot person (3–7 kap. brottsbalken), vilket är en ökning med 12 300 brott (+4 %) jämfört med 2016. Ökningen i kategorin brott mot person förklaras delvis av att en ny brottstyp, olovlig identitetsanvändning, infördes under 4 kap. brottsbalken den 1 juli 2016.
- Under perioden 1 juli–31 december 2016 anmäldes cirka 10 200 brott om olovlig identitetsanvändning, vilket ska jämföras

med cirka 27 600 anmälda brott underhelåret 2017

- Misshandelsbrotten minskade totalt sett med 5 procent till 83 400 brott. Antalet misshandelsbrott mot kvinnor över 18 år minskade med 4 procent till 27 600 anmälda brott, medan misshandelsbrott mot män över 18 år minskade med 9 procent till 32 500 brott. Även antalet anmälda misshandelsbrott mot barn 0–17 år minskade med 1 procent till 23 300 brott jämfört med 2016.
- Antalet anmälda våldtäkter ökade med 10 procent till 7 230 brott, antalet anmälda brott om sexuellt tvång och utnyttjande med mera ökade med 7 procent till 1 330 brott (+89 brott eller +7 %) och antalet anmälda brott om sexuellt ofredande ökade med 3 procent till 10 800 brott.
- Antalet anmälda brott om grov kvinnofridskränkning låg oförändrat på 1 870 brott, medan grov fridskränkning minskade med 1 procent till 1 660 anmälda brott.
- Anmälda olaga hot minskade med 2 procent till 52 900 brott, Även anmälda ofredanden minskade, med 5 procent till 52 500 brott.

Stöld- och tillgreppsbrott

Under 2017 anmäldes 486 000 stöld- och tillgreppsbrott (8 kap. brottsbalken), vilket innebär en minskning med 17 200 brott (–3 %) jämfört med föregående år.

Bilbrotten (biltillgrepp och stöld ur och från motorfordon) ökade med 1 procent till 63 900 anmälda brott 2017.

Bostadsinbrotten ökade med 3 procent till 22 500 anmälda brott. Bakom ökningen stod lägenhetsinbrotten, som ökade med 9 procent till 8 780 brott, medan antalet anmälda villainbrott minskade med 1 procent till 13 700 brott

Personrånen ökade med 4 procent till 6 190 anmälda brott, medan antalet anmälda butiksrån minskade med 13 procent till 727 brott. Antalet anmälda bankrån minskade från 13 till 11 brott.

Den nationella trygghetsundersökningen

Ytterligare en rapport från BRÅ

Fler oroar sig för brottsligheten i samhället enligt BRÅ:s Nationella trygghetsundersökning publicerad 29 januari. Brå skriver:

Nästan en tredjedel av befolkningen (29 procent) oroar sig i stor utsträckning över brottsligheten i samhället. Det är en ökning sedan förra året då 25 procent upplevde stor oro över brottsligheten. Efter en tidigare minskning har oron ökat från 2014 (då andelen oroliga var 19 procent) och framåt, och andelen är nu på samma nivå som uppmättes vid första mättillfället (2006).

– Kvinnor uppger i större utsträckning än män att de oroar sig över brottsligheten i samhället, men oron ökar för både kvinnor och män, säger Åsa Strid, biträdande enhetschef på Brå.

Skillnader mellan män och kvinnor i oro för brott och otrygghet

År 2017 uppger 20 procent av befolkningen att de oroar sig för bostadsinbrott. Det är en fortsättning på en svag ökning som har pågått sedan 2011 (då andelen oroliga var 14 procent). Det är vanligare att kvinnor (23 procent) oroar sig för bostadsinbrott än att män (17 procent) gör det. Vid oro för att utsättas för misshandel eller överfall är könsskillnaderna ännu större. Av kvinnorna uppger 23 procent att de är oroliga för att utsättas för misshandel eller överfall. Motsvarande siffra för männen är 9 procent.

Vid frågan om otrygghet i att gå ut sent på kvällen i det egna bostadsområdet, så uppger 30 procent av kvinnorna att de känner sig mycket eller ganska otrygga, eller så otrygga att de avstår från att gå ut på kvällen. Bland männen uppger 9 procent detsamma.

– Otryggheten bland kvinnor kvarstår på samma nivå som förra året, men framförallt kan vi notera att andelen otrygga kvinnor fortsatt är betydligt större än andelen otrygga män, säger Thomas Hvitfeldt, enhetschef på Brå.

Om Nationella trygghetsundersökningen (NTU)

NTU bygger på intervjuer med cirka 12000 personer i åldrarna 16–79 år och genomförs årligen av Brå sedan 2006. Undersökningen mäter allmänhetens otrygghet och oro för brott, utsatthet för brott samt förtroende för och erfarenheter av rättsväsendet. Utifrån undersökningens resultat kan slutsatser dras för hela befolkningen. ■

JO:s iakttagelser av Kriminalvården under året 2016/17

ChefsJO Elisabeth Rynning

Citat

Kriminalvården

Kriminalvården är den verksamhet som ger upphov till flest ärenden inom ansvarsområde 2. Antalet anmälningar minskade dock något jämfört med föregående år, från 988 till 906. Även andelen remitterade ärenden har sjunkit, liksom andelen kritikbeslut. Det är svårt att med någon säkerhet uttala sig om orsakerna till detta. I sammanhanget kan ändå nämnas att inspektionerna vid Kriminalvårdens egen tillsynssektion under året har kommit igång. Tillsynssektionen presenterade sin verksamhet vid ett besök hos JO i november 2016, då även JK närvarade. Från JO:s sida följer vi med intresse utvecklingen av tillsynssektionens arbete.

Bland de fyra beslut rörande Kriminalvården som har tagits in i årets ämbetsberättelse vill jag särskilt lyfta fram två, som båda understryker vikten av att grundläggande rättsstatliga principer måste tillämpas också i förhållande till personer som frihetsberövats på grund av brott. Det är givetvis inte acceptabelt att intagna i Kriminalvården blir föremål

för andra frihetsinskränkningar, tvångsåtgärder eller andra rättighetsbegränsningar än de som är nödvändiga för att tillgodose syftet med frihetsberövandet och har stöd i lag.

Det första beslutet avser ett initiativärende (dnr 6027-2015) som inleddes av min företrädare Elisabet Fura, med anledning av vad som framkommit vid granskningen av ett stort antal avskildhetsbeslut i samband med en inspektion av anstalten Skänninge. En utgångspunkt för verksamheten i anstalt är att de intagna ska vistas i gemenskap med andra intagna, utom i de fall som är särskilt reglerade. Även en helt kortvarig inlåsning utan gemenskap innebär ett avskiljande enligt fängelselagens mening. Granskningen av de beslut om avskildhet som fattats vid anstalten Skänninge visade på brister i flera avseenden. Vissa avskildhetsplaceringar hade pågått längre än den tillämpliga bestämmelsen medger, och i andra fall åberopades fel grund för beslutet. Beslutsmotiveringarna var i många fall bristfälliga, vilket gjorde det svårt att utläsa varför de intagna

placerats i avskildhet och om det funnits tillräckliga skäl för besluten. I Elisabet Furas uttalande framhålls att beslut om avskildhet utgör en ingripande tvångsåtgärd mot den enskilde och att det därför är viktigt att säkerställa att tillräckliga skäl finns för åtgärden samt att detta kan kontrolleras i efterhand. Kriminalvården har också uppgivit att avskildhetsåtgärder har identifierats som ett prioriterat område och att flera centrala insatser har genomförts respektive beslutats för att höja kvaliteten och uppnå enhetlighet.

Placering i avskildhet från andra människor är en mycket ingripande tvångsåtgärd, som ytterst kan aktualisera frågan om kränkning av grundläggande mänskliga rättigheter. Det är därför angeläget att undantagen från fängelselagens huvudregel om vistelse i gemenskap är tydligt reglerade och förenade med tillfredsställande rättssäkerhetsgarantier som också tillämpas i praktiken. Jag vill i detta sammanhang även nämna det bestående problemet med intagna som vistas ensamma på säkerhetsavdelning, vilket i praktiken utgör en placering i avskildhet utan att något av fängelselagens undantag från huvudregeln om vistelse i gemenskap behöver vara uppfyllt.

Frågan har behandlats i flera tidigare JO-beslut och har åter aktualiserats under det senaste verksamhetsåret, bl.a. vid min inspektion av anstalten Kumla våren 2017 (se inspektionsprotokollet, dnr 2407 - 2017). Jag får således anledning att återkomma med ytterligare uttalanden i denna sak.

Det andra beslutet i ämbetsberättelsen som jag vill lyfta fram gäller också ett initiativärende som inleddes av min företrädare, om Kriminalvårdens individuella bedömningar av säkerhet och risker i samband med intagnas transporter till samt vistelser vid sjukvårdsinrättningar (dnr 1088 - 2016). Vid en Opcat-inspektion av anstalten Hinseberg hade det bl.a. uppmärksammats att intagna hade belagts med fängsel i samband med transport till sjukvårdsinrättning för förlossning respektive kirurgisk abort. Såvitt framkom vid den efterföljande granskningen hade det inte bedömts föreligga någon förhöjd risk för rymning eller fritagning. De ingripande kontrollarrangemang som de intagna blev föremål för – innefattande även närvaro av flera kriminalvårdare under förlossningsarbetet respektive det kirurgiska ingreppet – verkar ha grundat sig på en statisk säkerhetsbedömning där inte vare sig kvinnornas medicinska tillstånd eller deras behov av integritetsskydd beaktats. Av mitt beslut i ärendet framgår att jag är mycket kritisk till de bristfälliga proportionalitetsbedömningarna. Även bristen på dokumentation om det faktiska utfallet i fråga om användningen av fängsel och övervakning under de intagnas vistelse utanför anstalten utgör ett allvarligt problem. Jag kommer att följa upp dessa frågor och den översyn som pågår inom Kriminalvården. ■

Saxat ur Kriminologiposten, professor Sven-Åke Lindgren

Viktig rapport från Barnombudsmannen

Barnombudsmannen har i dagarna presenterat en ovanlig och intressant rapport, väl värd att läsa: "**Barn och ungas erfarenheter av våldsbejakande islamistisk extremism**". I den berättar 55 barn/unga i åldrarna 12 - 25 år om sina erfarenheter. Några av dem (en mindre del) har egna erfarenheter från IS-kontrollerade områden, andra har syskon, släktingar och vänner som åkt iväg och de övriga lever i de miljöer där merpar-

ten resande kommer ifrån, dvs. i särskilt utsatta områden. Förutom att ge inblickar i motiv och om de processer som leder fram till att en ung människa reser, ges ingående beskrivningar om vad det innebär att som barn/ung leva i skuggan av våld, kriminalitet, utsatthet, rasism etc. Kopplingen mellan kriminalitet och engagemang för våldsbejakande islamistisk extremism blir tydlig. Ett annat återkommande tema i berättelserna handlar om identitetsskapande processer och sökandet efter identitet och erkänsla.

Det sistnämnda leder tankarna till Hjalmar Söderbergs ord från 1905 (ur "Doktor Glas"):

Man vill bli älskad

i brist därpå beundrad

i brist därpå fruktad

i brist därpå avskydd och föraktad.

Man vill ingiva människorna någon sorts känsla.

Själen fryser inför tomrummet och vill kontakt till vad pris som helst.

Barnens och de ungas berättelser i Barnombudsmannens rapport visar på det tidlösa och allmänmänskliga i Hjalmar Söderbergs dikt.

kriminologiposten.blogspot.se

Svenska Fångvårdssällskapet

håller årsmöte i

Skyddsvärnets lokaler

Stadshagsvägen 6

112 50 Stockholm

torsdagen den 22 mars 2018 kl 18.00

Varmt välkomna!

Styrelsen

Vi behöver dig som betalande prenumerant!
Gå till formuläret på hemsidan och anmäl dig!

Medlemskap för privatpersoner i Svenska Fångvårdssällskapet
inklusive tidskriften kostar endast 150 kronor

Plusgirokonto 29 80 60 - 5

Fyll gärna i din e-postadress
och anmäl adressändringar på hemsidan.

www.tfkriminalvard.org/prenumeration/

På hemsidan finns många årgångar av Tfk samlade.

www.tfkriminalvard.org

